

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 22.04.2024
Sayı : 450

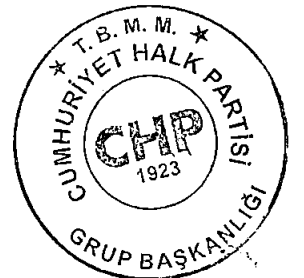
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cemevlerine İbadethane Statüsü Kazandırmak Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. Saygılarımla.

Özgür KARABAT
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme , Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 24-4-2024	Esas No: 2/2118

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
22 Nisan 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
22 Nisan 2024
No: 1413490

GENEL GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun temel ilkeleri arasında yer alan laiklik ilkesi, din ve devlet işlerini birbirinden ayırmayı şart koşarken diğer yandan da tüm inançlara eşit mesafede durmayı gerektirmektedir. Özellikle ülkemizin kurulu olduğu coğrafyanın özellikleri, dinsel ve kültürel renkliliği dikkate alındığında laiklik ilkesinin ehemmiyeti daha net ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda toplumsal barış ve bir arada yaşama kültürümüzün esasını bu ilke oluşturmaktadır.

Laiklik ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan tüm bireyleri temel olarak yurttaş kabul etmiş; dil, din ve ırk ayırımına müsaade etmeyen hukuk temelli bir ilke olarak tüm vatandaşlarımızın inanç özgürlüğü güvence altına almıştır. Devletin tüm inanç ve kültürlerle eşit mesafede ve hakkaniyetli yaklaşması ancak bu yolla sağlanabilecektir. Hak, özgürlük ve eşitlik temelinde şekillenen demokratik yapılanma, laik ve sosyal hukuk devleti ilkeleriyle birlikte toplumsal birlik ve beraberliğimizin teminatını oluştururken çağdaş bir ülke olmamızın da yapı taşı olarak öne çıkmıştır.

Ancak özellikle son yıllarda laiklik ilkesiyle bağdaştırılamayacak ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı dahi yok sayan kimi yaklaşım ve uygulamalarda artışlar gözlemlenmektedir. Her şeyden önce toplumsal beraberliğimize zarar verecek bu yaklaşım ve tutumların toplumun farklı kesimlerince kaygıyla izlendiği bilinmektedir. Özellikle siyasi kararlarla gerçekleştiği değerlendirilen bu yaklaşımlardan biri de Alevi yurttaşların ibadet merkezlerine dönük tahammülsüzlüklerde görülmektedir. İdari kararlarla Alevi yurttaşların ibadet yerlerine dönük baskıların son bulması adına kanuni düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Laiklik ilkesi çerçevesinde her din ve mezhepten yurttaşımıza eşit yaklaşması gereken devletin bu temel ilkelerden uzaklaşmadan, kanun temelinde yaklaşması acil ve güncel bir talep olmaya devam etmektedir. Anayasamıza göre inanç ayırımı yapmaksızın devlet, vatandaşlarının ibadet etme özgürlüğü tanınmalı, yurttaşların ibadetlerin yerine getirilebilmesi için gerekli olanakları sağlamalı ve ibadete erişebilirlik imkanlarını eşit tutmak durumundadır. Bu inanç ve vicdan hürriyeti hükümetlerin insafına terkedilemez.

Ancak gelineen noktada tüm yurttaşlara ve inançlara eşit mesafede olması Anayasal bir zorunluluk olan devletin kimi inanç ve mezheplere ayırmıcılık uyguladığı bilinmektedir. Pek çok uygulama ve idari kararlar karşımıza çıkan bu ayırmıcılığa son vermenin en temel yolunun inanç özgürlüğü noktasında tartışmalı olan konuların kanuni güvence altına alınmasıdır. Toplumsal barış ve bir arada yaşama kültürünü geliştirmek adına da bu yasal düzenlemelerin derhal hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda Türkiye’de yaşayan Alevi yurttaşların ibadethaneleri olan cemevlerine yasal statü kazandırılması ve devletin bu kurumların varlığını sürdürmesine ilişkin bir kanuni güvenceler belirlemesi; aynı şekilde geçmişte Alevilere ait olduğu belirlenen cemevi, dergah vb. ibadethanelerin Alevilere, Alevileri temsil eden kurumlara devredilmesi, hak ve eşitlik temelli düzenlemelerin derhal hayata geçirilmesi temel hak ve hürriyetlerin ifası bakımından ehemmiyet arz ettiği gibi on yıllardır süregelen haksız muamelelere kısmen de olsa son vermek anlamına gelecektir.

Bu kanun teklif ile cemevlerine ibadethane statüsü kazandırılmakta ve geçmişte Alevi ibadethanesi olup müze, kültür evi, kültür merkezi, okul ve benzeri yapılara dönüştürülmüş olan cemevlerinin, yeniden cemevine dönüştürülerek ibadete açılması, dolayısıyla Alevilere ait cemevi, dergâh vb. ibadet yerlerinin, asli sahipleri olan Alevilere devredilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununda köy teşkili tarif edilmiş bu tarifte ise tek bir mezhebe dayalı tarif yapılmıştır. Dolayısıyla ülkemizde farklı din ve mezheplere mensup yurttaşlarımız olduğu göz ardı edilmiştir. Ayrıca son yıllarda sıklıkla karşımıza çıkan Alevi köylerine cami veya mescit inşa etme girişimleri de dikkate alındığında bunun inkar ve asimilasyona dayanan bir yaklaşım olduğu eleştirileri dikkate alınarak bu konudaki yanlış uygulamalara son verilmesi için kanuni dayanak oluşturulması amaçlanmıştır. Bu düzenleme ile ulusal birlik ve beraberliğimizi gözetecek biçimde farklı inançlara sahip yurttaşlarımızın da varlığını gözetecek biçimde köy teşkilinin kapsamı yeniden belirlenmiştir.

MADDE 2- 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 16 ncı maddesinde yapılan değişiklikle cemevleri ve diğer ibadethanelere yönelik tehditlerin zor yoluyla bertaraf edilmesine imkan tanınmıştır.

MADDE 3- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 4- 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 31 inci maddesinde yapılacak değişiklikle köy halkının müşterek ihtiyacı olan cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerinin ı ihtiyaçları ve bunların tamiratlarının idarece karşılanması sağlanmıştır.

MADDE 5- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 6- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 7- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 8- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 9- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 10- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 11- 2464 sayılı Kanunun 90 ncı maddesi gereğince ibadet yerleri hakkında harcamalara katılma payı tahakkuku yapılmadığından hareketle Anayasamızın eşitlik ilkesi gereğince ibadethane statüsüne haiz cemevlerine katılma payı tahakkuku yapılmaması amaçlanmıştır.

MADDE 12- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 13- Bu düzenleme ile cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiş, ilgili kanun kapsamında dini hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan cami, mescit, cemevi, kilise ve havra gibi ibadethaneler, okullar, kütüphaneler, spor tesisleri ve bunların müstemilatı bu Kanunun uygulanması bakımından konut sayılması sağlanmıştır.

MADDE 14- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 15- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda yapılan ibadethane statüsü verilen cemevlerinin bulundukları alanda kullanım amacına uygun özel tesis yapılabilmesinin önü açılmıştır.

MADDE 16- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 17- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 18- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 19- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 20- 3194 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle İmar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları göz önünde tutularak cami, kilise, havra, cemevleri ve diğer ibadet yerlerine ait yerlerin imar mavzuatına uygun olarak başka amaçla tahsis edilmemesi amaçlanmıştır.

MADDE 21- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 22- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 153 üncü maddesinde yapılan değişiklikle cemevlerine zarar veren fiillerin önüne geçilmesi hedeflenmiş, böylece cemevlerinin güvenlik sorunlarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 23- 5237 sayılı Kanunun 188 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde yapılan değişiklikle yasadışı fiillerden olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç fiillerinin cemevleri çevresinde yapılması durumunda cezalarının artırılması ve böylece caydırıcılığın artırılması amaçlanmıştır.

MADDE 24- 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 191 nci Maddesinin onuncu fıkrasında yapılan değişiklikle uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçlarının kilise, havra ve cemevlerinin belirlenen sınırları çevresinde işlenmesi durumunda söz konusu fiillere uygulanan cezaların artırılması ve dolayısıyla caydırıcılığın artırılması hedeflenmiştir.

MADDE 25- Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

MADDE 26- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında yıkılan cami, cemevi, kilise, havra ve benzeri ibadet yerlerinin yerlerine yine aynı ibadethanelerin kurulabilmesinin önü açılmıştır.

MADDE 27 Cemevlerinin ibadethane statüsü altına alınması hedeflenmiştir.

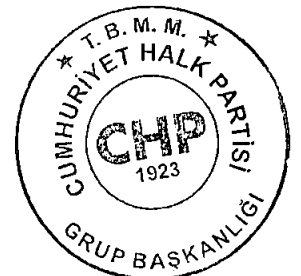
MADDE 28- 16/2/2011 tarihli ve 6113 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Bir Kısım Borç ve Alacaklarının Düzenlenmesine Dair Kanunun 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde bulunan “ibadethane” ibaresi açık hale getirilmiş, kilise, havra ve cemevleri de aynı maddenin kapsamına alınmıştır.

MADDE 29- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun geçici 6 ncı maddesinde yapılan değişiklikle ibadete açılmış ve ücretsiz girilen cami, mescit, cemevi, kilise, havra ve benzeri ibadethanelere ilişkin aydınlatma giderlerinin Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinden karşılanması hedeflenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- Geçmişte ibadethane olduğu belirlenen, ancak sonradan müze, kültür evi, kültür merkezi ve benzeri yapılara dönüştürülmüş olan cemevlerine ilişkin Alevi yurttaşlarımızın yıllardır devam eden ve görmezden gelinen taleplerinin yerine getirilmesi hedeflenmiştir. Bu yolla geçmişte cemevi işlevi gören alanların, yeniden cemevine dönüştürülerek ibadete açılması ve asli sahiplerinin hizmetine sunulması amaçlanmıştır.

MADDE 30- Yürürlük maddesidir.

MADDE 31- Yürütme Maddesidir.

**CEMEVLERİNE İBADETHANE STATÜSÜ KAZANDIRMAK AMACIYLA
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Cami” ibaresi “Cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra veya benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 16 ncı maddesinin yedinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “ibadethanelere” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerine” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ibadethaneler” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “cami” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 6831 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “cami” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “ibadet yerleri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan “ibadethaneler” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan “ibadethaneler” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“2. Dinî hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerinde,”

MADDE 10- 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ibadet yerleri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 2464 sayılı Kanunun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ibadet yerleri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 2464 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan “ibadethaneler,” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri ile” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 24/2/1984 tarihli ve 2982 sayılı Konut İnşaatında ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafıkları Tanınması Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ibadethaneler” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 14- 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “ibadethane” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin dokuzuncu ve onuncu paragraflarında yer alan “ibadethane alanları” ibareleri “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 16- 3194 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ibadet yerleri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17- 3194 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “ibadet yeri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 18- 3194 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan “ibadet yeri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 3194 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin (I) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “ibadet yeri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 3194 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 2- İmar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri ayrılır.

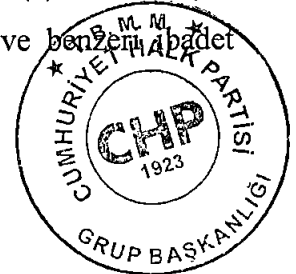
İl, ilçe ve kasabalarda mülki idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri yapılabilir.

Cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri, imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez.”

MADDE 21- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (n) bendi ile üçüncü fıkrasının (d) bendinde yer alan “mabetler” ibareleri “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 22- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 153 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “İbadethanelere” ibaresi “Cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerine” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 23- 5237 sayılı Kanunun 188 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “ibadethane” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 24- 5237 sayılı Kanunun 191 inci maddesinin onuncu fıkrasında yer alan “ibadethane” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 25- 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (I) bendinde yer alan “ibadet yerleri” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 26- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin onaltıncı fıkrasında yer alan “ibadethane” ibareleri “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 27- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “ibadethaneler” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 28- 16/2/2011 tarihli ve 6113 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Bir Kısım Borç ve Alacaklarının Düzenlenmesine Dair Kanunun 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “İbadethanelerin” ibaresi “Cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerinin” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 29- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun geçici 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “ibadethanelere” ibaresi “cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerine” şeklinde değiştirilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanunun yayımı tarihinden önce müze, kültür evi, kültür merkezi ve benzeri yapılara dönüştürülmüş olan cemevleri, yeniden cemevine dönüştürülerek ibadete açılır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

MADDE 30- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 31- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür

